

Voorjaar: veldkersentijd

Ruud Beringen, FLORON

Aziatische veldkers

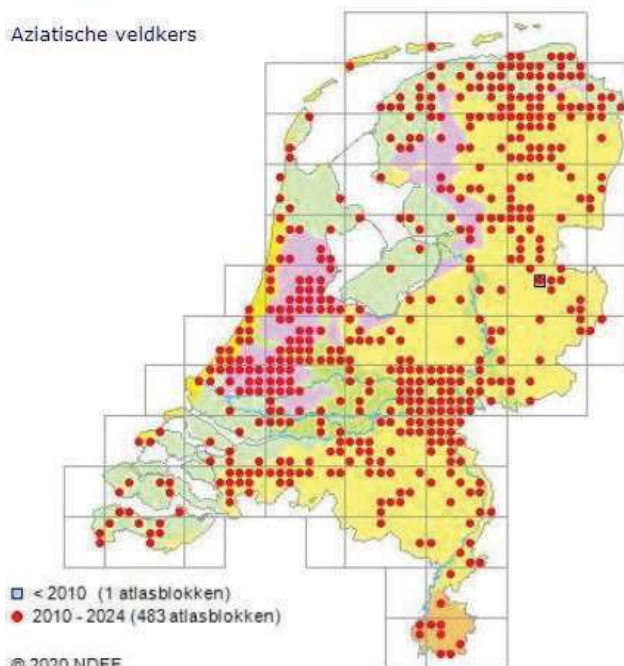
Vanaf eind vorige eeuw werd er in verschillende Europese landen een tot dan onbekende veldkerssoort aangetroffen. De soort leek op een tussenvorm tussen kleine veldkers (*Cardamine hirsuta*) en bosveldkers (*Cardamine flexuosa*). De ware identiteit van de soort was aanvankelijk onduidelijk. Eerst werd de soort, vanwege de vermeende Aziatische herkomst, aangeduid als een Aziatische vorm van bosveldkers: "Asian *Cardamine flexuosa*". Rond 2006 werd duidelijk dat de chromosoomgetallen van deze Aziatische en de Europese bosveldkers verschilden en dat het twee verschillende soorten waren. De Europese bosveldkers (*Cardamine flexuosa*) is tetraploïd ($2n=32$), maar deze "Asian *Cardamine flexuosa*" had een veel hoger genoomgewicht en was octoploïd ($2n=64$). Aanvankelijk werd deze Aziatische soort aangeduid met *Cardamine hamiltonii*, totdat in 2016 bleek dat deze soort al in 1819 door een Deense botanicus was beschreven onder de naam *Cardamine occulta*.

Verspreiding

Door de gelijkenis met andere *Cardamine*-soorten en omdat de soort aanvankelijk niet in de determinatiesleutels voorkwam, heeft het enige tijd geduurd voordat de werkelijke verspreiding van Aziatische veldkers duidelijk werd. Buiten het oorspronkelijke verspreidingsgebied in Zuidoost-Azië is de soort inmiddels bekend uit Europa, de Verenigde Staten, Canada, Mexico en Australië. In nagenoeg alle Midden- en Zuid-Europese landen is de soort tussen 1993 en 2014 vastgesteld. Hiermee is het de *Cardamine*-soort met wereldwijd de grootste verspreiding. In Nederland is de soort voor het eerst in 2009 herkend¹. Na enige aandacht in de media in februari 2014 (*Nature Today*²) nam het aantal waarnemingen in 2014 spectaculair toe. De soort is in Nederland tot nu toe in totaal in 934 kilometerhokken waargenomen. Gezien het vermogen om zich wereldwijd te verspreiden, zou de Aziatische veldkers als invasief aangemerkt kunnen worden, maar gezien de bescheiden afmetingen en de korte levensduur (1-jarig) is de impact beperkt en is het hoogstens een lastig onkruid.

Cardamine occulta Hornem.

Aziatische veldkers

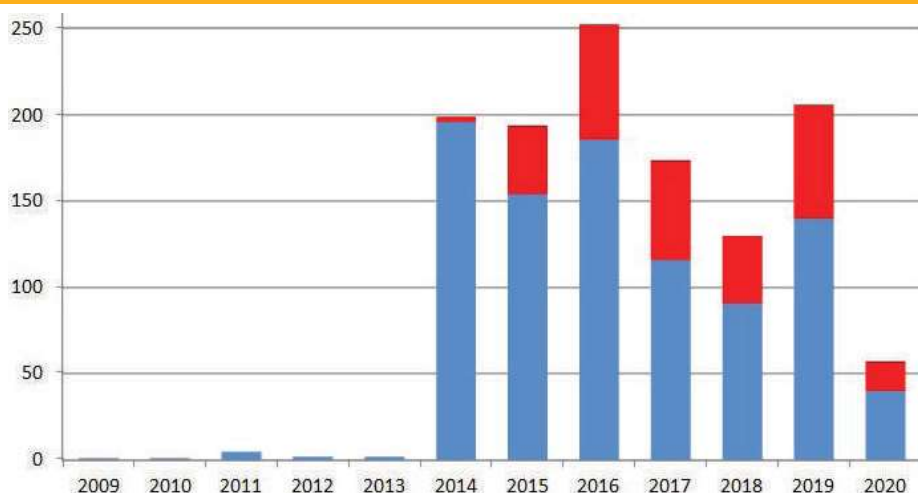
Verspreiding van Aziatische veldkers in Nederland.
 (Bron: Verspreidingsatlas.nl/NDFF)

Habitus bloeiende Aziatische veldkers met de karakteristieke kenmerken; geen rozet met wortelbladen; bovenkant van de stengelbladen kaal, deelblaadjes van de stengelbladen min of meer drielobbig. (Foto: Hanneke Waller)

¹ Zie: <https://waarneming.nl/observation/81937941/>

² Zie: <https://www.naturetoday.com/nl/nl/nature-reports/message/?msg=19547>

Aantal kilometerhokken met waarnemingen van Aziatische veldkers in Nederland per jaar; blauw = nieuwe km-hokken, rood = bekende km-hokken. (Bron: NDFF) (Foto: Hanneke Waller) N.B. Al volop waarnemingen in 2020!

“Man made” habitats

In Nederland worden als groeiplaatsen van Aziatische veldkers opgegeven: plantenbakken, bloempotten, kerkhoven, tuincentra, boomspiegels, groenstroken, moestuinen, bloemperken, tussen het plaveisel en tussen het grind. Over het algemeen zijn dit dus sterk door de mens beïnvloede, kunstmatige biotopen. Dit is vergelijkbaar met groeiplaatsen in andere Europese landen. In Italië is de soort ook in rijstvelden aangetroffen; in Duitsland en Oostenrijk langs de oevers van meren. In Nederland worden er pas vanaf 2014 spontane vestigingen in min of meer natuurlijke biotopen op droogvallende oevers langs rivieren, leemputten en poelen waargenomen. De aard van de groeiplaatsen doet sterk vermoeden dat de belangrijkste verspreidingsroutes binnen Europa aanvankelijk via de sierteelt hebben gelopen. De planten en/of de zaden zijn als verstekeling met de verhandelde potplanten verspreid. De soort is mogelijk ooit als verstekeling bij de import van planten (bonsai-boompjes) vanuit Azië in Europa terecht gekomen. Opmerkelijk is dat de soort ook in Azië in hoofdzaak in “man-made” habitats, zoals rijstvelden, voorkomt. Onderzoek heeft aangetoond dat de Aziatische veldkers vrij recent ontstaan is uit hybridisatie tussen twee Aziatische *Cardamine*-soorten die wel aan natuurlijke habitats zijn gebonden. De Aziatische veldkers is een hybride die zich blijkbaar alleen in verstoorde biotopen kan vestigen en handhaven.

Dubbelgangers

Eenbloemige veldkers (*Cardamine corymbosa*) is een andere exotische veldkers die al vanaf 2000 in Nederland wordt waargenomen. Deze uit Nieuw-Zeeland afkomstige, op kleine veldkers (*Cardamine hirsuta*) lijkende soort, wordt eveneens via de sierteelt verspreid en kan in dezelfde biotopen als Aziatische veldkers worden aangetroffen. Deze soort verspreidt zich aanmerkelijk minder snel dan de Aziatische veldkers en is tot nu toe in Nederland in 158 kilometerhokken waargenomen. Sinds kort is er nog een derde, uit Zuidoost-Europa, afkomstige exotische veldkers opgedoken: *Cardamine graeca*. In Nederland is deze soort in 2014 waargenomen op een begraafplaats in Schiermonnikoog¹³. Recent is de soort ook in België in Genk en Gent op begraafplaatsen gevonden. De Aziatische veldkers en de éénbloemige veldkers zijn opgenomen in de sleutels van de Nieuwe Heukels' Flora. Handig zijn ook de sleutels op [Waarneming.nl](https://forum.waarneming.nl/):

Voor Aziatische veldkers: <https://forum.waarneming.nl/smf/index.php?topic=384755.msg2069152#msg2069152>

Voor *Cardamine graeca*: <https://forum.waarneming.nl/smf/index.php?topic=384755.msg2311530#msg2311530>

Voorjaar: kleine veldkersentijd

Alle exotische veldkersen zijn vroege bloeiers. De Aziatische veldkers is zelfs in januari bloeiend aan te treffen. De piek van de bloeitijd ligt in februari-maart. De éénbloemige veldkers bloeit wat later; de piek ligt in maart-april. Let de komende tijd dus op de kleine veldkersen en geef je waarnemingen door op één van de portals. Twijfel je over je determinatie, verzamel materiaal en stuur het op naar: **Naturalis Biodiversity Center afd. Nederlandse flora, Postbus 9517, 2300 RA Leiden.**

¹³ Zie: <https://www.verspreidingsatlas.nl/waarneming/1237697>